

Svätý Martin – protagonista rehoľného života (Spišská Kapitula 4. 2. 2017)

Svätý Martin Toursky, narodený pravdepodobne roku 316 v Panónii, bol synom vyššieho rímskeho dôstojníka. Kým bol ešte dieťaťom, jeho otca preložili do Pávie v severnej Itálii. V Pávii sa Martin zoznámil s kresťanstvom a dal sa zapísať medzi katechumenov. Jeho rodičia boli pohania a najmä otec sa pridržiaval starej pohanskej tradície, spojenej s kultom cisára a preto aj syna „prinútil“ slúžiť cisárovi vo vojsku. Hovorí sa o ňom, že vojacom sa stal kvôli rodinnej tradícii, biskupom z vedomia zodpovednosti a rehoľníkom z vlastného rozhodnutia. Ako mladého vojaka preložili Martina do severnej Galii, v terajšom Francúzsku. Tam sa udiala známa príhoda so žobrákom, ktorého zaodial svojím plášťom. Nasledujúcej noci sa mu vo sne zjavil Kristus prikrytý polovicou jeho plášt'a povedal mu tieto slová: „Týmto rúchom ma zaodial Martin ešte nepokrstený.“

Hlboko dotknutý touto udalosťou (stretnutie so živým Kristom?) sa dal Martin pokrstiť a potom čoskoro sa rozlúčil aj s vojenskou službou, hoci tam dosiahol dôstojnícku hodnosť. Martin sa chcel úplne zasvätiť Božej službe. Kresťanstvo a vojenská služba sa v jeho očiach nedali spojiť. Určitý čas strávil pri biskupovi Hiláriovi a ten ho v roku 360 vysvätil za kňaza. Martin potom žil ako pustovník a zároveň ohlasoval evanjelium vidiečanom. Čoskoro sa k nemu pripojili viacerí spoločníci. Vznikol tak najstarší známy kláštor v západnej Európe (Liguge). V tom čase začali Martinovo účinkovanie sprevádzať zázraky a jeho povest' ako divotvorcu sa rýchlo rozšírila. V roku 371 bol Martin vysvätený za biskupa pre mesto Tours..

Martin si ponechal rehoľný spôsob života aj ako biskup. V Marmoutier neďaleko Tours vytvoril stredisko na výchovu duchovenstva, kde duchovní tu žili takmer kláštorným životom- vládla tu jednoduchosť a chudoba, všetko mali spoločné. Spoločne jedli, spoločne sa modlili a pracovali. Martin zakladal vidiecke farnosti a pri vizitáciách ho vždy sprevádzali niekoľkí mnísi a klerici. Počas svojich ciest Martin zakladal tiež, kde sa dalo, malé vidiecke kláštory, ktoré sa stali ohniskom kresťanského života na vidieku.

Keď Martin videl, že mu telesných síl ubúda, takto sa modlil: „Pane, ak som potrebný tvojmu ľudu, neodmietam pracovať. Ak nie, nech sa stane tvoja vôľa.“ Zomrel dňa 8. Novembra 397 pri pastoračnej návšteve vo vidieckej farnosti Candes. Povest' o jeho svätosti sa veľmi rýchlo rozšírila po celom Francúzsku, ale aj po celom svete. Na čele pohrebného sprievodu kráčalo dvetisíc mníchov a Bohu zasvätených panien. Pochovaný je v katedrále v Tours vo Francúzsku. V tomto stručnom životopise vidieť ako je jeho život inšpiráciu pre nás zasvätených aj v dnešnej dobe. Pripomenieme to v troch bodoch:

Za prvé: Byť vo svete, ale nebyť zo sveta. Po stretnutí s Kristom a po prijatí krstu Martin prežíva povolanie k úplnému zasväteniu: vojenská služba a vôbec život vo svete sa nezhodujú so zasvätením. Túži plne patriť Kristovi preto ide do pustovne a so spoločníkmi utvára kláštor- Liguge. Tam žijú svoj zápal pre Krista a Božie kráľovstvo.

Aj nás si Pán povolal zo sveta, niekoho možno z vojska, niekoho zo zdravotníctva, inžinierstva, z bankovníctva- rôzne sú tie povolania. Povolal nás zo sveta, aby sme patrili celkom Jemu. Povolání žiť to Pavlovo: Mne žiť je Kristus. A to priťahuje iných. Martin musel žiť zasvätenie s radosťou, keď to pritiahlo spoločníkov, ved' „Cirkev sa nešíri prozelytizmom, ale príťažlivosťou“ (Benedikt XVI). Tak je aj v reholiach. To, čo hlavne oslovuje ľudí, to náš život- radosť a sťastie patriť Kristovi.

To, čo môže oslabiť naše svedectvo- to logika svetskosti, ktorú možno zhrnúť ako „hľadanie úspechu za každú cenu“. Je nebezpečné ísť za svojimi ambíciami, možno aj preto,

lebo niečo kompenzujem, cítim sa nedocenený. Hľadám to svoje a my sme povolani predovšetkým hľadať Boha. Pre kresťana a zvlášť zasväteného je cieľom Boh, aby mohol povedať jedného dňa so sv Teréziou „Boh sám stačí“. „Boh je všetko.“

Citujem z Listov zasväteným str 166n: „Sv Benedikt, vytrvalý hľadač Boha, konštatuje, že mníchom nie je ten, kto našiel Boha, ale ten, kto ho hľadá po celý život. To hľadať v jeho Regule znamená celý sa vložiť, žiadať, položiť si otázku. Hľadať Boha teda znamená nikdy sa neunaviť žiadať podobne ako snúbenica v Piesni piesní: „Nevideli ste toho, ktorého moja duša miluje?“ (Pies 3,3) Hľadať Boha znamená vytvoriť s ním vzťah a umožniť, aby jeho prítomnosť nás oslovila. To znamená, že nikdy nie sme spokojní s tým, čo sme dosiahli. Boh sa nás neustále pýta: Kde si? A my si v pokore uvedomujeme, že to Boh prvý hľadá nás. Nielen to naše srdce je nespokojné, kým nespočinie v Bohu, ale aj Božie srdce je nespokojné vo vzťahu k človeku. Boh nás očakáva, vyhľadáva nás. Aj on je nespokojný, kým nás nenájde. Je to akási hra lásky.

„Pán, ktorého hľadáte, príde do svojho chrámu“- to Malachiášovo proroctvo stále platí. Boh zvykne veľmi rád „vpadnúť“ do nášho každodenného života a chce, aby sme boli pripravení vyjsť mu naproti ako Simeon a Anna. Obaja boli v správnom čase na správnom mieste a boli aj správne „disponovaní“. Ak to platí pre všetkých, o čo viac pre nás zasvätených, aby sme vychádzali každé ráno naproti Pánovi, ktorý prichádza- vo sv omši, cez svoje slovo, cez naše modlitby- prichádza v chráme (kaplnke), ale prichádza cez deň aj do chrámu nášho srdca: „Boha nemusím hľadať ďaleko, je prítomný v mojom srdci“ (sv Faustina). Vždy dbaj o to, aby si bol pripravený, že Boh prichádza a prehovorí- aj cez jednoduché situácie. Máte o tom skúsenosť? To je kontemplácia. To je prorocký rozmer nášho života: Hľadať, počúvať a odpovedať. Byť k dispozícií- to neviazať sa na rutinu, stereotyp života, ale prijať Božie plány, cesty, inšpirácie. To je krásne.

Keď Martin videl, že mu telesných síl ubúda, takto sa modlil: „Pane, ak som potrebný tvojmu ľudu, neodmietam pracovať. Ak nie, nech sa stane tvoja vôľa.“ Martin je až do konca k dispozícií Bohu a jeho plánom.

Po druhé: Solidarita s biednymi a trpiacimi. Svet sa mení k lepšiemu nie cez ideológie, ale cez svätcov, skutočných reformátorov, ktorí sú zahľadení na Boha a v jeho svetle chránia slobodu a dôstojnosť každého človeka. Tu je príklad sv Martina zo 4. storočia, keď ešte pohanstvo má moc a ono je známe svojou bezcitnosťou. Tu Martin ešte ako vojak (tí boli známi svojou ukrutnosťou) sa zastaví pri chudákovi a poskytne mu pomoc- kus plášt'a. To podstatné je, že sa zastavil a prišlo mu ho ľúto- ako Samaritán v Ježišovom podobenstve. Neskôr to bude Martin konať ako kňaz i biskup neustále- má otvorené srdce pre biednych, trpiacich. Anglicky mysliteľ Chesterton napísal: Ak chcete pochopiť sv Františka, tak nehľadajte na jeho stretnutie s pápežom Sixtom, ale na jeho stretnutie s malomocným. Pripomínam si: Sv Vincent a ten chudák, čo sa u neho spovedal, sv Alfonz a biedni pastieri v okolí Neapola, Matka Tereza a ten umierajúci človek na ulici v Kalkate.

Máme aj my takéto stretnutia, ktoré nás zasiahli do hĺbky srdca? Milosrdenstvo- to otvorené srdce pre biednych. Nechať sa zraniť utrpením iného. Pekne o tom hovoril v novembri 2016 na Generálnej kapitule redemptoristov filipínsky kardinál António Tagle: „Je toľko zranených ľudí. Tam, kde sú rany, tam je aj volanie po uzdravení. Nemôžeme všetku zodpovednosť hádzať na iných- vláda, médiá, utečenci...Ale ako môžeme byť my, ľudia zasväteného života, sprostredkovateľmi uzdravenia pre toľkých ranených, pre chudobných tohto sveta?

Pozrime sa do Jánovho evanjelia 20, 19-28, kde sa zjavuje zmŕtvychvstalý Pán. Tomáš vtedy nebol s apoštolmi a povedal, že neuverí, kým neuvidí Kristove rany a kým sa ich nedotkne. Kristus sa zjavuje opäť a vyzýva Tomáša, aby pristúpil, vložil prst do Jeho rán a ruku do Jeho boku. Toto je krásny obraz solidarity spoločenstva. Pre Tomáša to pravdepodobne bola strašná skúsenosť, ale až po tomto vyznal svoju vieru: „Pán môj a Boh môj!”

„Kristus prichádza k Tomášovi a ukazuje mu svoje rany. To znamená, že vzkriesenie nezmažáva ani neznehodnocuje kríž. Rany ostávajú ranami. Náš svet je plný rán. Som presvedčený, že tí, ktorí zatvárajú oči pred ranami tohto sveta, nemajú právo povedať: „Pán môj a Boh môj.” (T. Halík)

Nevyhnutnou podmienkou pravej viery je dotknúť sa Kristových rán cez rany ľudí. Len viera s ranami je dôveryhodná. Ak prehliadame rany druhých, búrame mosty spoločenstva.

My sa však bojíme dotýkať sa rán, či už sú fyzické, emocionálne, kultúrne, spoločenské. Nie je príjemné dotýkať sa rán. Ako biskup dostávam často listy od ľudí, ktorých nepoznám – vtedy si vždy hovorím: „Čo to bude? Ďalší zranený človek?” A chcem odložiť otvorenie obálky na neskôr. Nechceme vidieť rany alebo sa ich dotknúť. Keď počúvame rádio alebo sledujeme správy v televízii, zranenosť nás ohromuje.

Prečo sa bojíme dotknúť sa rán? Existuje mnoho dôvodov, no ja sa zameriam na jeden. Bojíme sa dotknúť rán druhých, pretože sa bojíme dotknúť sa našich vlastných. Rany iných ľudí nám určite pripomenú naše vlastné rany. Súčasná kultúra však vytvorila systém, ktorý nás núti popierať rany či zraniteľnosť. Tejto propagande sme prepadli dokonca aj v Cirkvi, a tak veríme, že ak máme dobrú zdravotnú starostlivosť a poistenie, budeme v bezpečí. To však nie je pravda. Ubezpečujeme sa falošnými predstavami o bezpečnosti. Zomrieš! Jedného dňa zomrieš! Ľudia sa prihlasujú do klubov zdravia a myslia si, že budú žiť večne. To je lož. Môžeš dostať infarkt v telocvični.

Bojíme sa našich rán, smrteľnosti a smrti. Tento strach spôsobuje, že sa ranených stránime namiesto toho, aby sme s nimi budovali spoločenstvo. Spoločné rany, spoločná bolesť či spoločná chudoba vytvárajú hlboké spoločenstvo. Istý teológ povedal: „Ak my, kresťania, popierame smrť, tým spôsobujeme smrť.” Toto je nebezpečné. Ak nevytvárame spoločenstvo s ranenými, príde deň, keď rany budeme rozdávať. Bez solidarity so zranenými sa staneme agresormi. Strach z bolesti a zraniteľnosti spôsobuje, že sa vyhýbame skutočným vzťahom s ľuďmi a pravej láske, pri ktorej sa vždy musíme niečoho vzdať a odkryť pred druhým svoju zraniteľnosť. To všetko nakoniec zabije náš vnútorný život a schopnosť čokoľvek cítiť – bolesť, radosť alebo lásku. Ak nemám cit pre druhého, ak sa nenechám zasiahnúť jeho bolesťou, zmarím svoju schopnosť milovať.“ (kardínal A. Tagle)

„Dnes ľudia potrebujú aj slová, ale predovšetkým naše svedectvo o milosrdenstve a nežnosti Pána, ktoré zohrievajú srdcia, prebúdajú nádej A tá priťahuje k dobru. Sme povolání prinášať všetkým objatie Boha, ktorý sa k nám skláňa s nežnosťou matky: zasvätení majú byť znameniami plnej ľudskosti, sprostredkovateľmi milosti, nie tými, čo nad ňou vládnu, preto sa na znak útechy skláňajú k nohám ľudí!“ (pápež František).

Ako to zvládať? Netreba vždy riešiť problémy, často ide o dilemy, ktoré my hneď alebo vôbec nevyriešime, ale nenechám v tom človeka samého. Cez telefón, mail, listom, ale hlavne osobným stretnutím mu poskytnem útechu a modlitbu (často Korunku BM). Aj to postačí.

Po tretie: Solidarita v spoločenstve. Sv Martin nás inšpiruje žiť kresťanstvo a zasvätenie v spoločenstve – ako pustovník privoláva spoločníkov, ako biskup zakladá spoločenstvo-kláštor v Mamoutier neďaleko Tours- a tam aj ako biskup žije rehoľný život. Odtiaľ vychádza so spoločníkmi na misijné cesty, na vizitácie a tam sa potom do kláštora vracia ako do bezpečia. Viem, čo to aj pre mňa ako misionára, ktorý je často na cestách, znamená- mať spoločenstvo, komunitu modlitby a života. Totiž tie chvíle po výjazdoch sú kľúčové. A tu viem, že mám oporu. Ako tu je potrebná solidarita.

Znovu kardínal Tagle k tomu hovorí:

Misionárske povolanie v istom zmysle nepatrí len jednotlivcovi. Členovia komunity idú na misie spoločne ako celok. Hoci rehoľníci nerobia nič dramatické, ich spoločný život v komunite svedčí za nich. Súčasťou našej misie je učiť sa žiť v solidarite a v spoločenstve ako komunita. Na celú Cirkev, ale aj na nás samých, má vplyv kultúra odcudzeného individualizmu. Jedným z darov našich čias je hodnota prítomná v konkrétnom človeku, ktorý nie je len kolieskom, súčasťou veľkého mechanizmu. Hodnota jednotlivca je jedným z požehnaní našich čias. Nanešťastie, môže sa to dohnat' až do extrému a my skončíme pri „individualizme“. Individualizmus vytvoril z jednotlivca nepriateľa komunity. Zdravý vzťah medzi jednotlivcom a komunitou vytvára dynamické napätie, kde sa obe strany navzájom potrebujú. Individualizmus kladie medzi jednotlivca a komunitu zábranu. Jedinec sa v tomto prípade snaží nájsť naplnenie na úkor spoločného dobra a zameriava sa na vlastné záujmy. Individualizmus má krásny obal a je nám ponúkaný rôznymi spôsobmi. Ľudia používajú výrazy ako „kreativita“ a „iniciatíva“. Vidíme množstvo kníh, ktoré radia, ako si pomôcť sám. Hovoria ľuďom, že dokážu všetko urobiť svojpomocne, a že ak niečo dosiahneš bez pomoci druhého, získaš ocenenie „človek, ktorý sa vypracoval sám“. Musíme si uvedomiť, že žijeme v takejto kultúre.

Naša odpoveď na individualizmus je veľmi eucharistická. Je to stretávanie sa, zhromaždenie – „konvokácia“. Nie sme k tomu pozývaní individuálne – áno, existuje osobné pozvanie, no sme pozývaní spolu s ostatnými, aby sme boli s ostatnými – „con vocatio.“ Ježiš rád trávi čas s ľuďmi a okolo neho sa zhromažďujú tí najčudnejší ľudia. Stačí sa pozrieť len na Dvanástich – rybári, mýtnik, náboženský fanatik a Judáš Iškariotský. Keď sa pozrieš na svoju miestnu komunitu a pýtaš sa: „Prečo je tu práve takéto zloženie charakterov?“, spomeň si na Ježiša. Možno u vás to nie je tá najhoršia kombinácia.

Ako biskup mám na starosti veľkú komunitu s tromi kňazmi – prosili ma, nech im pridám ešte jedného, pretože majú veľa práce. Po tom, ako som im vyhovel, po týždni, mi povedali, že ho nechcú! Myslel som si, že potrebujete niekoho, kto by vám pomohol. Áno, ale nie tohto! Vašou misiou je vytvoriť komunitu. Neste svoj kríž! Neprenášajte svoje utrpenie do inej komunity.

Chcel by som vám ukázať možnosti, ako byť skutočne spolu. Začnime jedlom. Každý musí jesť. Počas stolovania preukazoval Ježiš solidaritu a budoval spoločenstvo. Jedol so Zachejom. Jedol s Matúšom. Jedol v dome farizeja Šimona, kde vstúpila žena s pochybnou povest'ou a umývala mu nohy svojimi slzami. Stolovanie je pre Ježiša dôležitou príležitosťou na budovanie novej komunity. V našej prevládajúcej kultúre však utrpelo aj toto. Dnes málokedy vidíme, že rodina stoluje spoločne.

Keď som bol malý chlapec, nikto nezačal jesť, kým neboli pri stole všetci. Každý musel prísť domov alebo aspoň nechať odkaz – inak by boli ostatní hladní. Základnou súčasťou stolovania bol stôl, kde sa všetci zhromaždili. Teraz je najdôležitejší môj tanier. Mám svoj tanier. Môžem ísť do obývačky a počas jedenia sledovať televíziu alebo môžem ísť do svojej izby a prečítať si maily. Ľudia vedia, ako majú jesť, no nevedia, ako sláviť pri stolovaní.

Poznám niektoré fary a rehoľné komunity, ktorých členovia nemajú čas, aby sa spoločne najedli. Každého zamestnáva misijná práca. Ale spoločné stolovanie je tiež misiou. Nejde len o zdieľanie jedla, ale aj o zdieľanie príbehov, ktoré dotvárajú mozaiku spoločenstva a solidarity.

Stolovanie je len jedným z príkladov. Existujú aj iné spôsoby, ako sa stretávať, ako sa vládne správať k tým, ktorých považujeme za odlišných. Sú súčasťou „konvokácie“.

To, že objavujeme hodnotu a dôstojnosť jednotlivca, je dobré. Kultúra úspechu je tiež dobrá. Práca je dobrá. To, že je pre mňa hnacím motorom povýšenie v práci, či osobný rozvoj alebo dobro rodiny, je dobré. Rozporuplnosť však nachádzam v tom, že dnes sa úspech človeka často spája s materializmom, s hromadením vecí a s konzumným spôsobom života. Dokonca aj keď už veci nepotrebujeme, zhromažďujeme ich. Sme spokojní, keď vlastnime najnovší mobil či tablet. A potom vyhadzujem veci. . Považujeme ich za ovocie svojej práce. Na to som pracoval. Zaplatil som za to. Už to nechcem to, tak to vyhodím. Vyhadzujeme to, čo nemôžeme spotrebovať. Je škandálom, že mnohí žijú na odpadkoch, ktoré iní vyhodili. Na Filipínach, ale aj na iných miestach, žijú celé komunity ľudí uprostred smetiska. Kto vie, ako sa na seba pozerajú, keď žijú na smetisku. Považujú sa tiež za odpad?)

Solidarita a spoločenstvo považujeme za dar. Nie sú ničím, čo sa vyhadzuje – dary sa nevyhadzujú. Sú vzácne. Zaobchádzame s nimi s citom. Keď sa prestanem dívať na ostatných ako na dar, je jednoduché vyhodit' nielen niečo, ale niekoho. Táto kultúra sa môže udomáčniť v našich rodinách či komunitách.

Sv. omša má jednu krásnu modlitbu, kde sú predstavené dary: “Dobrorečíme ti, Bože, Pane svetov, že sme z tvojej štedrosti prijali tento chlieb. Obetujeme ho tebe ako plod zeme a práce ľudských rúk, aby sa nám stal chlebom života.” Všetko je dar. Robotníci sú darom. Zem je darom. Jednoduchý dar zeme a práce sa stáva darom od Ježiša.

Raz som na jednej konferencii pre rodiny v Taliansku hovoril som o dare a opýtal som sa manželov: „Keď sa pozriete na svoje manželky, vidíte dar?” Všetci mlčali. Keď som sa opýtal manželiek: „Považujete svojich manželov za dar?”, začali kričať: „Nie! Skôr sú problémom!” Najprv sa zdalo, že je to vtip, no potom to začalo byť vážne. Opýtal som sa rodičov, či vidia vo svojich deťoch dar a detí, či ho vidia v rodičoch. Opýtal som sa kňazov: „Keď sa pozriete na biskupa, čo vidíte? Keď zbadáte provinciála, čo vidíte? Dar? Či niekoho na vyhodenie, niekoho, koho by ste sa radi zbavili?”

Keď pozriem do tejto sály a vidím tak rozličné komunity zasväteného života- či to nie je dar? Či to nespôsobuje ten istý Duch, rozdáva charizmy a my sme darom jedny pre druhých. Ten istý Duch, ktorý pohýnal už sv Martina zakladať malé spoločenstvá zasvätených v Európe 4. Storočia, nepôsobí a teraz a vzbudzuje, povoláva nielen do jestvujúcich, ale aj nové spoločenstvá (Chiara Amiranti- zakladateľka nového inštitútu evanjelizácie na uliciach: „Nové horizonty“. Začala v roku 1991 evanjelizovať ľudí na stanici Termini v Ríme a po uliciach zbiera opustených, zriaďuje útulky. Pol milióna ľudí išlo za ňou evanjelizovať na ulice tzv Rytieri svetla. Dnes je to hnutie už v 11 krajinách a má cca 6 mln ľudí. Duch Svätý odpovedá na potreby doby- ako kedysi, tak aj dnes a bude aj zajtra. Je tu citlivosť na „odhodených“).

Biblia je plná ľudí, ktorých sa niekto zbavil, odhodil ich. Jozefa sa zbavili jeho bratia (Genesis 38). Dávidovi hrozilo, že ho Šaul zabije (1 Sam 18). Pre Jozefa a Máriu sa nenašlo miesto v preplnených hostincoch. Museli nájsť pre dieťa jasle. Ježiša sa zbavili žiarliví a ustráchaní politici bažiaci po moci a pokryteckí náboženský vodcovia. Zradili a zapreli ho priatelia. To je pár tých, ktorých sa tento nevládny svet zbavil. No Boh ich vzal do svojich nežných dlaní a pretvoril ich na dary. Sú hlavnými hrdinami v dejinách spásy. Buďme

opatrní. Tí, ktorých by sme sa najradšej zbavili, môžu byť Božími darmi pre našu komunitu – stačí otvoriť oči a vidieť v nich dar.“ (kardinál A. Tagle)

Nech nám teda sv Martin vyprosí ten nepokoj srdca po stálom hľadaní Boha, nech nám vyprosí lásku a trpezlivosť prijímať zranených ľudí a nech nám vyprosí milosť solidarity v spoločenstve, kde sme jeden pre druhého darom.

Páči sa mi ako to píše v Martinovom životopise Sulpicius Severus: „Celé okolie a šír kraj prišli na pohrebnú bohoslužbu. A ako všetci nariekali a hlavne aké bolo bedákanie trúchliacich mníchov. Chudobný a skromný Martin vstupuje do neba ako boháč. Odtiaľ ako dúfam nás chráni a pozerá na nás.“

Je úžasné žiť s touto nádejou a patriť už teraz do spoločenstva svätých.

P. Michal Zamkovský CSsR